

**Beslut**

Datum 2025-03-06

Dnr 2024:9772

Sida 1 (19)

## Beslut

**efter kvalitetsgranskning av den anpassade grundskolans  
undervisning om kunskapsområdet sexualitet, samtycke  
och relationer vid Bredablickskolan i Eslövs kommun**

## Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Bredablickskolan avseende undervisningens kvalitet utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt rektorns ansvar för utbildningen inom samma område.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda anpassade grundskolornas undervisning samt rektorns ansvar för utbildningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Bredablickskolan den 21 januari 2025. Besöket genomfördes av utredarna Sevi Karoussi och Ewa Mölleryd.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- En observation av delar av lärmiljön
- En gruppintervju med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från de skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2025.

## Beslut

### **Undervisningens bidrag till att ge eleverna kunskaper om sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck**

Bredablickskolan i Eslövs kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i **hög utsträckning** utformas för att ge eleverna kunskaper om sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

### **Rektorns ansvar för skolans utbildning inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck**

Bredablickskolan i Eslövs kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att rektorn i **hög utsträckning** ansvarar för skolans utbildning inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

# Skolinspektionens bedömning

## Undervisningens bidrag till att ge eleverna kunskaper om sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck

### Undervisningens innehåll

**Här bedöms:**

- Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning
- Samordnad undervisning
- Kunskaper i undervisningen

### Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning

#### Undervisningen är återkommande och aktuell

Granskningen visar att undervisningen om kunskapsområdet återkommer i alla årskurser i högstadiet samt att den är aktuell.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att det pågår undervisning om sexualitet, samtycke och relationer i alla årskurser på högstadiet. Lärarna beskriver hur eleverna i olika ämnen arbetar med bland annat frågor som samtycke, identitet, hbtqi, normer, kroppsideal, jämställdhet samt om hedersproblematisering. Av dokument som begärts in från huvudmannen och skolan framgår att lärarna arbetar utifrån ett årshjul där kunskapsområdet ingår samt efter en läsårsplanering som kallas för röda tråden. Den röda tråden är en planering för vilket kunskapsinnehåll som är läsårets fokus. I planen står bland annat att eleverna i årskurs 7–9 ska arbeta med människans reproduktion, sexualitet, relationer, samtycke samt hedersrelaterat våld och förtryck i naturorienterande- och samhällsorienterade ämnen. Arbetet med den röda tråden är ett sätt för skolenheten att säkerställa att alla elever får undervisning om kunskapsområdet under sina tre år på högstadiet eftersom eleverna går i åldersblandade klasser.

Av granskningen framgår att undervisningen i olika ämnen är aktuell och relevant. Lärarna arbetar på olika sätt med innehållet beroende på elevernas utvecklingsnivå. Lärarna ger exempel på olika lärverktyg där eleverna kan arbeta med olika delar utifrån sin nivå, bland annat använder de sig av en applikation som handlar om kroppen, känslor, relationer och sex samt av ett arbetsmaterial som handlar om att samtala om känslor, kroppen och gränser. Förutom olika anpassade lärverktyg kopplat till kunskapsområdet använder sig lärare också av

nyhetsprogram och artiklar för att samtala om aktuella frågor kopplat till kunskapsområdet.

### **Lärarna arbetar på ett medvetet sätt för att bredda och fördjupa undervisningen**

Granskningen visar att lärarna fördjupar och breddar undervisningen om kunskapsområdet.

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att vart tredje år arbetar lärarna mer fördjupat i naturorienterade och samhällsorienterade ämnen med frågor kopplat till kunskapsområdet. Exempelvis är det mer fokus på människans reproduktion, kärlek, samtycke och ömsesidighet men också fördjupade diskussioner om exempelvis hbtqi-frågor. För elever som är i behov av att repetera det som lärare har samtalat om i undervisningen eller fördjupa sig mer i ett område finns det olika länkar som eleverna själva kan gå in på och arbeta med. Repetition sker också mer spontant genom samtal med en lärare eller elevassistent när eleverna är ute på promenad. Som stöd i sitt arbete med att fördjupa kunskaperna inom kunskapsområdet tar lärarna hjälp av skolans kurator, skolsköterskan och skolbibliotekarien. Kuratorn bokar besök på ungdomsmottagningen och har även samtal med elever om olika frågor inom kunskapsområdet. Skolbibliotekarien används för att exempelvis rekommendera skönlitteratur eller en enklare fackbok. På skolan finns även en öppen fritidshemsverksamhet som bland annat anordnar aktiviteter kopplat till identitet och där eleverna kan delta. Av elevintervjun framgår att de har besökt ungdomsmottagningen under alla år på högstadiet. På ungdomsmottagningen blev eleverna indelade i flickor och pojkar och fick bland annat prata om olika preventivmedel och om vad som händer i kroppen vid puberteten.

Vidare berättar lärarna och rektorn att det även finns annan personal på skolan som eleverna kan prata med som elevassistenter, fältassistenter och personal från fritidsgården. Eleverna har också fått information om länkar till olika stödfunktioner utanför skolan ifall de behöver prata anonymt om till exempel hedersrelaterade svårigheter. Skolan är noga med att det finns fler vuxna att prata med och det finns uppsatta affischer med telefonnummer till olika stödfunktioner. Lärarna samverkar även med andra instanser runt eleverna som till exempel, barn- och ungdomshabiliteringen samt barn- och ungdomspsykiatri.

### **Samordnad undervisning**

#### **Sexualitet, samtycke och relationer ingår i flera ämnen och undervisningen är samordnad**

Granskningen visar att det finns ett organiserat och medvetet arbete på skolan för att samordna undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer så att eleverna får en helhetsbild.

Av intervjuerna med lärarna och rektorn framgår att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer genomförs i olika ämnen och att lärarna samarbetar med varandra. Det finns ett strukturerat och medvetet sätt i hur undervisningen breddar kunskapsområdet genom innehållet i den röda tråden. Varje vecka finns en mötestid för klassplanering där även elevassistenter är med. Det finns även arbetslagsmöten, pedagogiskt café, kompetensutvecklingsdagar samt andra tillfällen för lärare och annan personal att samordna undervisningen. Lärarna delar sina planeringar med varandra på en digital plattform vilket också bidrar till att de har insyn i när och hur de arbetar med kunskapsområdet. Lärarna utgår från det centrala innehållet i respektive ämne men även ifrån läroplanens inledande delar när de planerar undervisningen. Rektorn och lärarna berättar att de arbetar gemensamt utifrån planerade värdegrundsdagar. Under dessa dagar läggs olika aktiviteter in som handlar om hur eleverna ska samarbeta på bästa sätt och hur de ska förhålla sig till andra elever på skolan. Eleverna deltar även i olika aktiviteter som grundskolan anordnar.

### **Kunskaper i undervisningen**

#### **Undervisningen ger eleverna förutsättningar att utveckla kunskaper om kroppen och frågor kring sexualitet**

Av intervjuer med lärarna och eleverna framkommer att undervisningen innehåller flera olika arbetsuppgifter inom kunskapsområdet vilket bidrar till att eleverna får kunskaper om exempelvis kroppen, puberteten, sex, könsidentitet och det säkerställs genom innehållet i röda tråden. I de praktiskt-estetiska ämnena tar lärarna bland annat upp om sömnen, svettningar, puberteten och rösthälsa. Exempelvis har lärarna i ämnet musik undervisat om hur pojkarnas röst kan förändras när de kommer in i målrottet. I samhällsorienterade ämnen har eleverna arbetat med frågor om exempelvis normer, lagstiftning, demokrati och jämställdhet. Eleverna berättar att de har pratat om kärlek, sex och relationer, exempelvis har de fått se på film och läst texter och dikter i ämnet svenska.

#### **Undervisningen stärker elevernas förutsättningar att göra självständiga och medvetna val**

Av intervjuerna med lärarna framkommer att det finns många vuxna runt eleverna vilket kan bli en utmaning då det kommer till att träna eleverna i att bli självständiga. Lärarna beskriver att det handlar om att värna elevernas integritet och att eleverna får möjlighet att ta egna beslut trots att det är många vuxna runt dem varje dag. Det är en balans i att finnas som stöd och att vägleda eleverna att bli så självständiga som möjligt. Lärarna berättar att de har gjort fyrahörnsövningar för att öva eleverna i att göra självständiga val. Eleverna har till exempel fått blunda och räkka upp sin hand eller välja ett hörn och därefter fått titta på varandra för att se att de kan tycka olika och göra egna val. Eleverna har också fått lära sig att respektera varandras musiksmak när de ska önska låtar. Lärarna

berättar också att studie- och yrkesvägledaren är viktig för att stärka eleverna i att göra medvetna och självständiga val inför gymnasiet. I intervju med rektorn framgår att elevgruppen tränas i att säga nej och att sätta gränser. Det sker exempelvis genom att lärarna använder sig av ett arbetsmaterial som handlar om att samtala om känslor, kroppen och gränser.

### **Undervisningen ger eleverna möjlighet att utveckla förmågan att leva sig in i andra människors situation och förstå betydelsen av samtycke**

Av intervjuer med lärarna och eleverna framgår att de arbetar med relationer, respekt, empati och acceptans för andra människors olikheter i undervisningen. Stor vikt läggs vid att eleverna ska samspela och respektera varandra. Lärare ger exempel på att de tränar eleverna på att visa respekt i olika vardagliga sammanhang. Till exempel i matsalen när eleverna väntar in varandra, under raster genom att eleverna övar sig i att tänka efter om de ska säga ja eller nej till varandra och hur eleverna visar att de är en juste kompis. Det kan även handla om gränssättning både mellan kön och mellan vuxna och barn men också hur alla kan hjälpas åt med att utföra praktiska uppgifter. I elevintervjun framkommer att eleverna har arbetat med barnkonventionen och samtalat om att alla människor är lika mycket värda.

Av intervjuer med elever och lärare samt dokumentation från huvudmannen som Skolinspektionen tagit del av framgår att eleverna får arbeta med samtycke i framför allt de naturorienterande ämnena i årskurserna 7–9. Eleverna berättar att de bland annat har samtalat om samtyckeslagen och vikten av att båda parter ska vilja ha samlag. Lärarna berättar att betydelsen av samtycke blir en del av undervisningen men att det kan vara svårt att förstå för elever som gärna vill ta på varandra och vara mer fysiska än andra. Lärarna arbetar med att praktiskt visa hur eleverna kan fråga om samtycke genom att koppla det till olika handlingar i vardagen. Lärarna ger som exempel att i de praktiskt-estetiska ämnena har lärarna pratat med eleverna om att fråga om samtycke när de till exempel ska knyta förklädet på någon i hem- och konsumentkunskapen eller om att ge eller få en kram. Lärarna har också på idrotten vid till exempel brottningsövningar frågat eleverna om det är okej att de arbetar tillsammans.

### **Undervisningen ger eleverna möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön och till hedersrelaterat våld och förtryck**

Av intervjuer med såväl lärare som elever framkommer exempel på att lärarna arbetar med att låta eleverna undersöka olika föreställningar om vad som ses som manligt och kvinnligt, och hur dessa föreställningar kan påverka människors livsvillkor. Till exempel så har eleverna arbetat med frågor om jämställdhet, yrkesval, kläder, teknik och olika perspektiv på manligt och kvinnligt i förhållande till dessa aspekter. I samhällsorienterade ämnen ingår frågor om exempelvis normer och lagstiftning. Exempelvis ingår 1900-talets utveckling vad gäller

demokratisering, rösträtt, folkhemmets framväxt, frågor om jämställdhet och liknande i undervisningen i samhällsorienterande ämnen. I de praktiskt-estetiska ämnena har eleverna fått arbeta mycket med vad jämställdhet betyder. De har utifrån olika frågor diskuterat vem som gör olika sysslor i hemmet, om det är mamma eller pappa som gör mest, hur det var förr och hur det kan se ut idag. Eleverna har också fått samtala om hur idrottskroppar kan se ut utifrån vilka sportgrenar som deltog i de olympiska spelen. De samtalade om att det skiljer sig från idealet, det vill säga hur en kvinno- och en manskropp ska se ut enligt normen. Eleverna berättar att de i undervisningen har samtalat om vad som är typiskt för en flicka eller pojke och att det är okej att vara kär i en person av samma kön.

Av intervjuer med lärare och rektorn framkommer att eleverna ges möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till hedersproblematik. I samhällsorienterade ämnen har lärare berört vissa aspekter av hedersproblematik. I undervisningen har det tagits upp hur det historiskt har sett ut i Sverige och att heder inte bara är något som finns i andra kulturer utanför Sverige. Exempelvis har lärare lyft att det inte var länge sedan som det var tabu att flytta ihop innan giftermål i Sverige. Frågan om heder kommer också in i undervisningen genom uppmärksammade fall som tas upp på nyheterna. Då är det oftast flickors utsatthet som tas upp men lärare försöker även föra in pojkars perspektiv gällande hedersproblematik. I ämnet bild arbetar eleverna med bland annat nyhetsbilder och skapar egna affischer som ska stå för rätten till självbestämmande och frihet från förtryck. Eleverna arbetar med serieskapande där de lyfter fram barnkonventionen och elevernas rättigheter. Det framkommer av granskningen att de kulturella skillnaderna är en utmaning för lärarna då det kan komma in på elevernas privata liv och att det kan bli svårt med att skapa en trygg samtalsmiljö.

Av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att genom röda trådens planerade lektionstillfällen i samhällsorienterade ämnen får eleverna möjlighet att arbeta med frågor som handlar om det svenska rättssystemet och möjliga orsaker till och konsekvenser av hedersrelaterat våld och förtryck. Även rektorn bekräftar att arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck finns med i årshjulet och att alla elever i årskurs 7–9 får ta del av det.

### **Undervisningen ger eleverna möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i medier**

Av intervjuerna med eleverna och lärarna framgår att eleverna arbetar med ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier i bland annat ämnet bild och de samhällsorienterade ämnena. Lärarna beskriver att de arbetar med detta utifrån planerade lektionsupplägg men också genom att fånga frågor i flykten om sådant som lyfts i sociala medier. De har exempelvis

tittat på hur kvinnor och män framställs på bilder och samtalat om positiva och negativa aspekter kring bilder som eleverna möter på olika sociala medier. Lärarna lyfter att det positiva är att eleverna skapar sig en egen identitet och tillhörighet men det kan också bli negativt när eleverna får en felaktig bild över vad normen är när det kommer till utseende. I ämnet bild använder sig lärare av olika material och redskap för att skapa olika bilder kopplat till kunskapsområdet. Eleverna har exempelvis arbetat med självporträtt och kroppsbilder samt arbetat med olika bildanalyser av mediabilder som exempelvis reklam och propagandabilder, dåtidsbilder och nutidsbilder och konstnärsbilder. Eleverna har däremot inte berört ämnet pornografi men de har till exempel samtalat om en bild på en man som poserar på ett sexualiserat och avklätt sätt som inte passar in i normen. Lärarna har dock pratat om hur de kan säkra den digitala miljön för att eleverna inte ska kunna komma åt pornografiska klipp eller bilder. Vidare berättar lärarna att de har samtalat med eleverna kring riskerna med att lägga ut bilder och filmer på nätet och hur det kan påverka elevernas framtid. Elevernas svar bekräftar det lärarna berättar.

### Undervisningens form

#### Här bedöms:

- Didaktiska val i undervisningen
- Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat
- Elevdelaktighet och att fånga elevernas frågor

### Didaktiska val i undervisningen

#### Undervisningens arbetsuppgifter är relevanta och lärmiljön är tillgänglig

Granskningen visar att arbetsuppgifterna i undervisningen är relevanta och ger eleverna möjlighet till att utveckla sina adaptiva förmågor genom att lärare använder sig av konkreta exempel i elevernas vardag. Lärmiljön är väl utformad för att möta elevernas behov av att lära tillsammans och på olika sätt, i både de teoretiska och praktiskt-estetiska ämnena. I undervisningen används flera alternativa kommunikationsverktyg för att tillgängliggöra undervisningen för samtliga elever.

Av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön i klassrummet framkommer att lärmiljön är utformad och organiserad för att elever ska kunna sitta avskilt, tillsammans i klassrummet men också för att vara i ett större socialt sammanhang utanför den anpassade grundskolans lokaler. Eleverna får möjlighet till social interaktion med andra elever från grundskolan bland annat i matsalen, biblioteket samt i rasthallen där de till exempel kan spela biljard.

Av intervjuerna med lärarna och eleverna framkommer att lärarna använder olika läroböcker och anpassar efter vad som fungerar för eleverna då det finns ytterst lite material som är direkt avsett för den anpassade grundskolan. Lärare skapar egna presentationer med både faktakunskaper och dilemman, arbetar med värderingsövningar och bilder att analysera. De använder sig också av olika digitala program och webbsidor som eleverna själva kan söka i och arbeta med uppgifter kopplat till kunskapsområdet. Elevernas klassrum är möblerat så att eleverna har en enskild arbetsplats med tillgängliga individuella hjälpmedel och arbetsmaterial. Det finns även möjlighet i klassrummet för alla elever att samlas runt ett gemensamt bord. En del elever behöver mer stöd än andra. Det finns till exempel uppgifter på olika nivåer och färgkoder för att utmana eller underlätta för eleverna samt andra individuella anpassningar. Ibland behöver lärare upprepa något som elever har glömt. Lärarna berättar att det handlar om att både arbeta med det teoretiskt och praktiskt. Exempelvis genom frågesporter, spela spel eller koppla det till olika aktiviteter. Det handlar om att göra det så konkret som det bara går så att eleverna kan förstå och relatera till det. Lärarna använder sig av flera olika hjälpmedel så som tecken som stöd, bilder och attribut för att förstärka eller konkretisera. För att berätta eller förtydliga en situation eller för att förklara ett ord använder sig lärare av ritprat. Förutom planerade lektioner på skolan har eleverna varit på en musikal som har handlat om kärlek. För övrigt använder sig lärare av andra hjälpmedel som exempelvis tidshjälpmedel, hörlurar, hörselkåpor, skärmar och annan teknisk utrustning.

### **Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat**

#### **Undervisningen innehåller flera insatser för att främja ett öppet och tillitsfullt klassrumsklimat**

Granskningen visar att samtal om sexualitet, samtycke och relationer sker i helklass och att eleverna vågar och vill samtala om dessa frågor. Det finns förhållningssätt och strukturer för att främja ömsesidig respekt.

I elevintervjun framkommer att vissa elever tycker det är pinsamt att prata om känsliga frågor men att eleverna vänjer sig vid det efter ett tag och det känns tryggt att prata om det i gruppen. Eleverna berättar att det finns regler för hur eleverna ska göra för att prata. De måste räcka upp handen när de har något att säga eller fråga om och om lärare ställer en fråga till eleverna kan de avstå från att svara om de inte vill. Av lärarintervjuerna framkommer att repetition används som strategi för att ta bort pinsamhetsfaktorn. Lärare kan till exempel använda sig av enkla och öppna frågor i början av ett samtalsämne för att hjälpa eleverna att känna sig trygga så att de vågar säga vad de tycker. Lärarna berättar att de har en tydlig struktur och förbereder eleverna på vilka förhållningsregler som gäller innan ett nytt arbetsområde. Exempelvis ska eleverna inte avbryta varandra, att de räcker upp handen när de vill prata samt att det är okej att tycka olika. Ibland behöver lärarna påminna eleverna om att räcka upp handen och ibland kan de

ställa sig strategiskt nära en elev som tar plats och pratar mycket. Lärarna uppger att det är noga med att hålla ramarna och reglerna med att visa respekt och handuppräckning. Vid känsliga och svåra frågor kan lärare visa praktiskt hur ett samtal kan gå till och använda anonyma digitala enkäter för att fånga upp elevers svar och inte bara genom samtal i helklass. Lärare kan också lyfta frågor om kunskapsområdet enskilt med en elev eller i mindre grupp. Det handlar främst om att skapa en bra relation för att eleverna ska kunna lita på sina lärare eller elevassistenter och våga samtala om känsliga frågor. Lärare berättar att de också hjälper eleverna med fasta fraser som eleverna kan använda som startmeningar när de ska delta i samtal och elever som kan och vill motivera sina svar får hjälp med att använda ett sambandsord för att utveckla sina svar.

### **Elevdelaktighet och att fånga elevernas frågor**

#### **Undervisningen gör eleverna delaktiga i arbetet med kunskapsområdet och innehållet anpassas utifrån gruppens behov**

Granskningen visar att eleverna har möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av den undervisning som rör kunskapsområdet. Dessutom fångar lärarna upp det eleverna är intresserade av och planerar in det i sin undervisning.

I intervjuer med lärarna framkommer att det generellt är svårt för eleverna att komma med förslag på vad de ska göra. Eleverna behöver ofta stöd i att verbalisera frågor och önskemål som lärare uppfattar att eleverna har. Eleverna vill ofta vara till lags och göra det läraren säger. För att få eleverna delaktiga i genomförande av undervisningen går lärarna igenom planen för arbetsområdet och eleverna får ge förslag på olika arbetssätt. För att ta reda på vad eleverna tycker om ett avslutat område använder sig lärare av bland annat direkta frågor, frågor som kan svaras enskilt på lärplattan eller att de visar en tumme upp och eller ner. Lärare frågar också eleverna om vad som kan ändras om eleverna inte är nöjda, vad som var bra och vad de är intresserade av att veta mer om för att kunna använda sig av det i sin fortsatta planering av kunskapsområdet. Eleverna instämmer med det som lärarna berättar och ger exempel på att de kan fråga lärare om de kan arbeta mer med något område och så får de det.

Vidare framkommer av lärarintervjuerna att det är viktigt att vara lyhörd för vad eleverna säger i olika situationer. Det kan vara saker som eleverna möter på sociala medier som lärarna behöver samtala om och ibland förklara vad det betyder. Lärarna berättar att det ibland kan vara svårt med balansen mellan risk- och friskfaktorer och att lärare lätt hamnar i att skydda eleverna från situationer som upplevs riskfyllda. I undervisningen har lärare till exempel visat en film som tar upp grooming och samtalat med eleverna om hur de ska göra om de råkar ut för något obehagligt på nätet. Eleverna har fått lära sig hur de kan fota av meddelande eller likande så att det inte märks att man tagit en skärmdump.

## **Rektorns ansvar för skolans utbildning inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck**

### **Rektorns ansvar**

#### **Här bedöms:**

- Rektorns styrning
- Förutsättningar för samordning
- Ansvar för kompetensutveckling

### **Rektorns styrning**

#### **Rektorn styr och leder arbetet med kunskapsområdet**

Granskningen visar att rektorn styr och leder arbetet om hur kunskapsområdet återkommande ska behandlas i utbildningen på ett medvetet och strukturerat sätt.

I intervju med rektorn framkommer att arbetet med skolans årshjul och den röda tråden är ett sätt att säkerställa och medvetandegöra arbetet. Lärarna arbetar ämnesövergripande med det kunskapsinnehåll som anges i den röda tråden för det aktuella läsåret. Eftersom eleverna läser i åldersblandade grupper blir det ett sätt att säkerställa att alla elever får den kunskap de har rätt till under åren på högstadiet. Vidare framkommer att rektorn styr vissa delar som att lärarna ska arbeta med röda tråden och att andra delar styr rektorn genom vad ledningsgruppen ser för behov. Lärarna styr över spontana samarbeten och fångar upp elevernas frågor.

### **Förutsättningar för samordning**

#### **Rektorn ger lärarna förutsättningar att samordna undervisningen i olika ämnen**

Granskningen visar att det finns en planerad samordning av undervisningen gällande kunskapsområdet i både teoretiska och praktiskt-estetiska ämnen. Utbildningen fokuserar både på kursplanernas centrala innehåll och skrivningarna i läroplanens inledande delar.

I intervju med rektorn framkommer att lärarna både arbetar enskilt och tillsammans. Lärarna har flera planerade tillfällen då de kan samplanera och stämma av innehållet i undervisningen, som till exempel pedagogiska caféer och undervisningskonferenser. Genom röda tråden planerar lärare i olika ämnen undervisningen så att eleverna får möjlighet att uppfatta kunskapsområdet som en helhet. Arbetet med röda tråden utvärderas regelbundet och lärarna delar med sig till varandra av sitt arbete. Granskningen visar att det finns ett nära samarbete i arbetslaget och mellan lärarna i praktiskt-estetiska ämnen. Lärare i arbetslaget

samarbetar även med skolans kurator och formar arbetet med kunskapsområdet utifrån elevgruppens behov. Det kan till exempel handla om ett arbete med kamratskap eller kring arbetsmaterialet som handlar om att samtala om känslor, kroppen och gränser. Av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att skolan har ett medvetet och aktivt värdegrundsarbete där eleverna deltar aktivt i gemensamma värdegrundsdagar utifrån årshjulets planerade aktiviteter.

### **Ansvar för kompetensutveckling**

#### **Rektorn ger möjligheter till kompetensutveckling och stöd i arbetet med kunskapsområdet**

Granskningen visar att rektorn tar reda på vilken kompetensutveckling som lärarna har behov av för att kunna undervisa om kunskapsområdet. Vidare visar granskningen att rektorn ger möjligheter för lärarna att dela med sig av sin kunskap och de får det stöd de behöver i arbetet med kunskapsområdet.

I intervjuer med rektorn och lärarna framkommer att rektorn tar reda på vad lärarna har för behov när det kommer till kunskaper om sexualitet, samtycke och relationer genom bland annat medarbetarsamtal. Lärarna har till exempel fått gå Skolverkets webbkurs om sexualitet, samtycke och relationer under hösten 2023. Även elevassistenterna har fått utbildning om vägledande bemötande, en intern utbildning som skolpsykologen ansvarade för. Lärarna berättar att de på sin förtroendetid har möjlighet att fortbilda sig i kunskapsområdet genom bland annat nyhetsbrev, poddar och annat material som är aktuellt. De är bra på att dela erfarenheter och kunskaper när de har olika möten. Vidare framkommer i intervju med rektorn att vid frågor som kan uppfattas som svåra som till exempel hedersrelaterat våld och förtryck kan lärare ta stöd av kuratorn. Rektorn ser även till att lärarna och elevassisterna får det stöd de behöver i arbetet med kunskapsområdet genom att de främst kontaktar förstelärare men också elevhälsan. Det kan exempelvis handla om hur lärare ska hantera olika situationer gällande samtycke eller vad som är rätt och fel plats för sexuellt umgänge.

Skolinspektionen har inte identifierat några utvecklingsområden inom de granskade områdena. Granskningen avslutas därmed.

### **På Skolinspektionens vägnar**

Beslutet har fattats av Sara Carlsson, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Sevi Karoussi. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även juristen Cecilia Winberg samt utredarna Ewa Mölleryd och Anna-Carin Kostic deltagit.

# Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

## Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i de utvalda anpassade grundskolornas undervisning samt rektorns ansvar för utbildningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. I granskningen bedöms kvaliteten på undervisningen samt rektorns ansvar för utbildningen i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

## Frågeställning 1

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt om hedersrelaterat våld och förtryck?

### Kvalitetskriterier

#### Undervisningens innehåll

Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning

Samordnad undervisning

Kunskaper i undervisningen

#### Undervisningens form

Didaktiska val i undervisningen

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Elevdelaktighet och att fånga elevernas frågor

## Frågeställning 2

I vilken utsträckning tar rektorn ansvar för skolans utbildning inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt om hedersrelaterat våld och förtryck?

### Kvalitetskriterier

#### Rektorns ansvar

Rektorns styrning

Förutsättningar för samordning

Ansvar för kompetensutveckling

## Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.<sup>1</sup>

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.<sup>2</sup>

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.<sup>3</sup> Att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar innebär att det måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas.<sup>4</sup>

Av skollagen framgår att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal.<sup>5</sup>

Av de inledande delarna av läroplanen för den anpassade grundskolan framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Vidare framgår att medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma

---

<sup>1</sup> 26 kap. 20 § skollagen.

<sup>2</sup> 1 kap. 4 § skollagen.

<sup>3</sup> 1 kap. 5 § skollagen.

<sup>4</sup> Prop. 2009/10:165, s. 634.

<sup>5</sup> 2 kap. 25 § skollagen.

kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.<sup>6</sup>

Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Alla som verkar i skolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och ta klart avstånd från det som strider mot dem.<sup>7</sup>

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.<sup>8</sup>

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.<sup>9</sup>

Skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att

---

<sup>6</sup> Lgr22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet.

<sup>7</sup> Lgr22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Saklighet och allsidighet.

<sup>8</sup> Lgr22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

<sup>9</sup> Lgr22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter.

eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmönster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.<sup>10</sup>

Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.<sup>11</sup>

Av de inledande delarna av läroplanen för den anpassade grundskolan framgår att skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.<sup>12</sup>

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår avseende skolans mål bland annat följande. Att varje elev ska kunna göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter. Att varje elev respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet, tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa andra människor. Att varje elev kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utveckla en vilja att handla också med deras bästa för ögonen.<sup>13</sup>

Alla som arbetar i skolan ska i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Vidare ska alla som arbetar i skolan aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper samt visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt.<sup>14</sup>

---

<sup>10</sup> Lgr22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

<sup>11</sup> Lgr22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

<sup>12</sup> Lgr22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

<sup>13</sup> Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden, Mål.

<sup>14</sup> Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden, Riktlinjer.

Läraren ska klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet. Vidare ska läraren öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem. Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Undervisningen ska av läraren planeras och genomföras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Läraren ska tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.<sup>15</sup>

Avseende kunskaper framgår i läroplanens andra del att skolan bland annat ansvarar för att varje elev som läser ämnen efter genomgången anpassad grundskola kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden samt har fått kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt om hedersrelaterat våld och förtryck.<sup>16</sup>

Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Läraren ska också organisera och genomföra arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang och möjligheter att arbeta ämnesövergripande.<sup>17</sup>

Avseende elevernas inflytande anges både i skollagen och i läroplanen att elever ska ges inflytande över utbildningen och att formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. I läroplanen anges vidare bland annat att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Läraren ska verka för att eleverna oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen och även planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.<sup>18</sup>

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.<sup>19</sup> På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.<sup>20</sup> I läroplanens andra del om

---

<sup>15</sup> Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden, Riktlinjer.

<sup>16</sup> Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper, Mål.

<sup>17</sup> Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper Riktlinjer.

<sup>18</sup> 4 kap. 9 § skollagen, Lgr22, avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer.

<sup>19</sup> 2 kap. 9 § skollagen

<sup>20</sup> Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen

övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och inom givna ramar ett särskilt ansvar i bland annat följande delar: Att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen. Att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjligheter att uppfatta större kunskapsområden som en helhet och att i undervisningen i olika ämnen integrera ämnesövergripande kunskapsområden.

Rektorn har även inom givna ramar ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.<sup>21</sup>

Kursplanerna består av delarna syfte och centralt innehåll och har tillhörande betygskriterier samt i vissa ämnen även kriterier för bedömning av kunskaper.<sup>22</sup>

---

<sup>21</sup> Lgra22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

<sup>22</sup> Lgra22, avsnitt 3. Kursplaner.